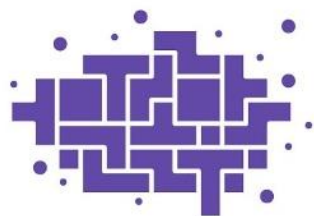


# Melu daudzveidība un ētika

Skaidrīte Lasmane



**FLPP**

FUNDAMENTĀLIE UN  
LIETIŠĶIE PĒTĪJUMU  
PROJEKTI

**Ko nozīmē pētīt dezinformāciju/melus?**

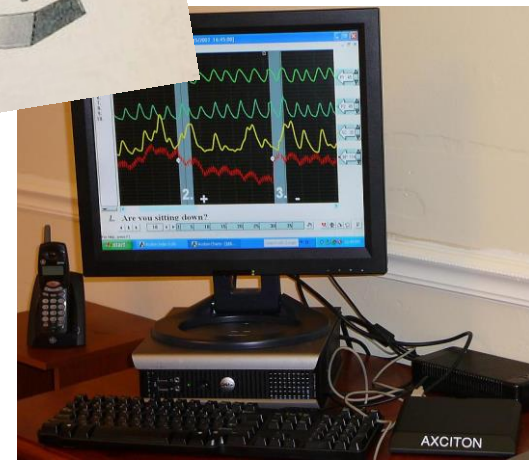
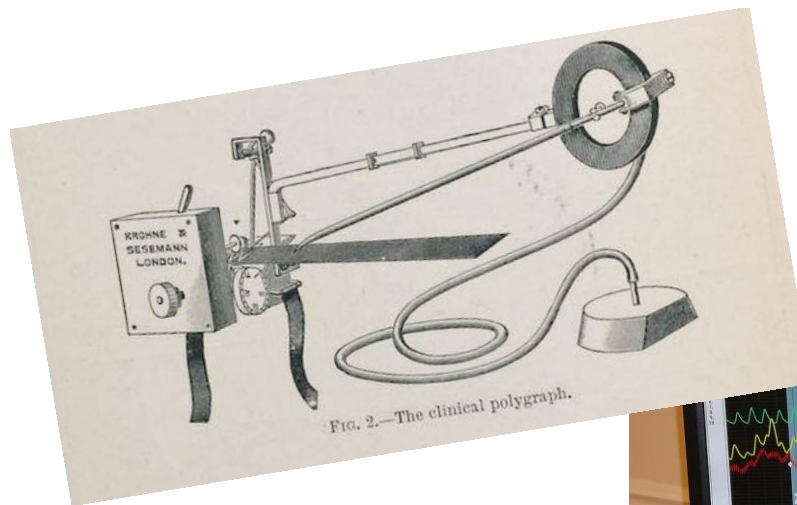
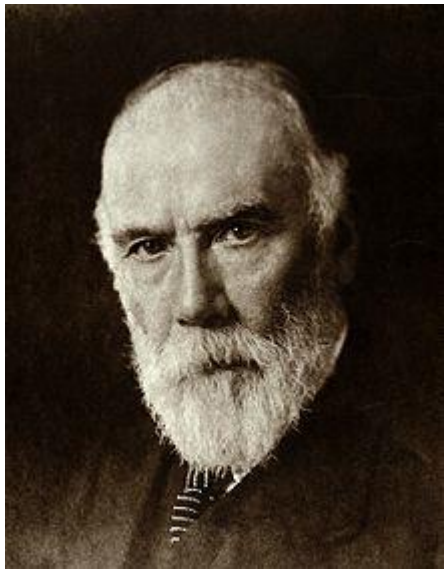
**Kā pētīt?**

Ko mēs darām, kad pētām un kas mums būtu jā dara?

**Pētīt, kā atpazīt, vai atpazīt reālus melus?**

Būt par atsevišķu melu detektoru vai atklāt jaunas melu izpausmes un transformācijas digitālajā demokrātijā?

James Mackenzie (1853-1925) melu detektors (1899-1900) ar uzlabojumiem



## Dezinformācijas un savvērestību radītie riski demokrātijai: Latvijas pieredzes pārlūkošana

*Dezinformācija, savvērestības -- krāpšana, maldināšana, melīgums.*

Dezinformācija medijos -- melu paveids

**Meli** ir viens no **krāpšanas, maldinošas rīcības**

paveidiem/epizodēm/izpausmēm:

## apzināti nepatiesas un maldinošas informācijas komunikācija

Negodīgums, viltus Meli/ maldināšana/viltus ziņa- negodīgums, nepatiesība, neīstums

Melu ētika- oksimorons? Meli- interaktīva secība un sekas Sequence

# Pieļaujамie meli

Makjavelli: valsts labā

Kanta universālisms

Utilitārisms: sabiedrības labums,  
lielākais labums (medicīnā,  
attiecībās, kriminālistikā u.c.)

Feministiskās teorijas: Gilligenas  
rūpju ētika

«Tas, ka svētiem mērķiem meli ir pieļaujami,  
pieder pie jebkādas priesterības teorijas.» (Nīče, 6)

# Melu normalizācija

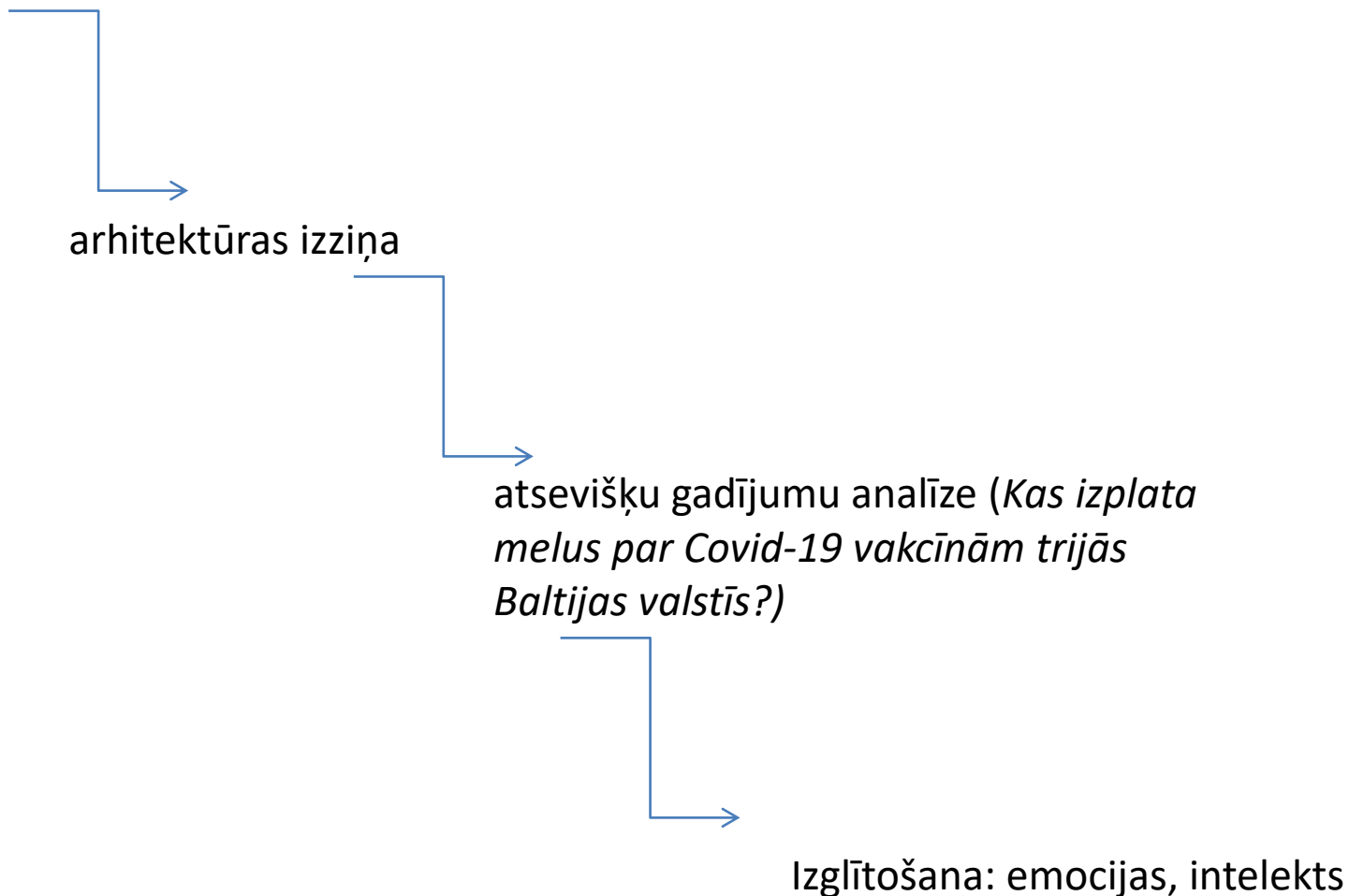
«...melis izdomā derīgos apzīmējumus, vārdus,  
lai neīstajam liktu šķīst īstam».  
(Nīče, 9)

no/pārsaukšana citos vārdos:  
*nepatiesa informācija, vēlēšanu  
solījumi*

ritualizācija, atkārtošana

morālo seku noklusēšana

# Melu neitralizācijas tehnikas



Melu interaktīvais , komunikatīvais aspekts: ne tikai melu motivācijas pētniecība, bet arī ticības kopsakars.

«Kāda ir atšķirība starp pārliccināto un apmānīto? Nekada, ja vien viņš ir labi apmānīts.»

(Frīdrihs Nīče. Melošanas māksla. Pārdomas un aforismi. Rīga:Zvaigzne ABC,. (Nīče, 5)

**«akla gatavība ticēt»**

(Nīče, 57)

**«Tomēr pašam cilvēkam piemīt  
nepārvarama nosliece tikt  
maldinātam...»**

(Nīče, 20)



# «Nekā ievērojama vai arī es nebiju nekā ievērojis?»

(«Meklējot Ezeriņu»)(Akmentiņš 2021, 8)

**Redzams, bet neievērots**

## Literatūra

Andris Akmentiņš. (2021). Meklējot Ezeriņu. Rīga: Dienas Grāmata.

[Nick Llewellyn, Andrea Whittle](#). (2018). [Lies, defeasibility and morality-in-action: The interactional architecture of false claims in sales, telemarketing and debt collection work](#). Human Relations, vol. 72, 4: pp. 834-858. Frīdrihs Nīče. Melošanas māksla. Pārdomas un aforismi. Rīga:Zvaigzne ABC

[LYNN PASQUERELLA](#). (2005). The Ethics of Lying in the Public Interest: Reflections on the "Just Lie». Public Integrity

Paul Rynard, David P. Shugerman. (2000) . Cruelty&Deception. Broadview Press.